

COMMISSIEVOORSTEL

zaaknummer:	1960881
steller:	Jarno Deen (D66)
portefeuillehouder:	Wethouder (ntb)
onderwerp:	Verkenning verbetering van besluitvorming en beleidsuitvoering in Hilversum

Samenvatting

De gemeenteraad van Hilversum neemt besluiten die inwoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie dagelijks raken. In de praktijk merken we dat beleid, hoe zorgvuldig ook opgesteld, soms anders uitpakt dan bedoeld. Regels blijken moeilijk uitvoerbaar of het duurt even voordat duidelijk wordt wat de effecten in de praktijk zijn. Dat kan zich voordoen op alle gemeentelijke beleidsdomeinen: zorg en welzijn, ruimtelijke ordening, milieu, duurzaamheid, openbare orde, veiligheid, wonen, mobiliteit, onderwijs, cultuur en sport.

De afgelopen jaren is in Nederland breed erkend dat dit geen incidenten zijn, maar vaak structurele kenmerken van beleid. In reactie daarop zijn landelijke programma's ontwikkeld die beogen de kwaliteit van beleid en uitvoering te verbeteren, zoals 'Werk aan Uitvoering' en 'Beleidskompas'.

Dit voorstel beoogt om met de commissie, kijkend naar de achterliggende doelstellingen van deze landelijke programma's en andere praktijken, een richtinggevend gesprek te voeren over de vraag hoe de gemeenteraad van Hilversum wil dat beleid wordt voorbereid, ingevoerd en geëvalueerd, zodat het in de praktijk beter werkt voor inwoners en uitvoerders. De commissie wordt gevraagd zich uit te spreken over de wenselijkheid, reikwijdte en mogelijke vorm van deze verbetering, als basis voor een eventuele nadere uitwerking. Het voorstel is gericht op het verkennen van draagvlak maar ook de vorm voor een verder traject in deze richting.

Inleiding

De raad van Hilversum neemt jaarlijks tal van besluiten die impact hebben op inwoners en ondernemers. De impact van deze besluiten op de inwoners en ondernemers - maar ook de uitvoerders ervan - is op voorhand niet altijd even duidelijk. Mogelijke onbedoelde effecten of technische en administratieve implicaties krijgen lang niet altijd genoeg aandacht bij het vaststellen van (nieuw) beleid. Dat kan verstrekken gevolgen hebben voor inwoners en ondernemers. Het is daarom belangrijk om vooraf zo goed mogelijk de impact en uitvoerbaarheid mee te nemen in de besluitvorming. Het is echter ook van

belang om zo snel mogelijk signalen over beleidseffecten en uitvoeringsknelpunten na invoering te ontvangen om waar nodig te kunnen bijsturen.

De gemeente Hilversum staat dagelijks in contact met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Dit contact en de opvolging daarvan is cruciaal voor het vertrouwen in de lokale overheid. Het is belangrijk dat signalen die mensen geven over de effecten van beleid en uitvoering worden opgepikt. Het is de vraag of dat altijd lukt. Veel gaat daarin goed, maar er is ongetwijfeld ook ruimte voor verbetering. De contactmomenten met inwoners en ondernemers kunnen waardevolle inzichten en leerervaringen bieden over hoe gemeentelijk beleid in de praktijk werkt. Of het nu een aanvraag van een vergunning, een telefonische melding of contact via het Sociaal plein, de kennis van buiten de organisatie kan op deze momenten naar binnen worden gehaald.

Deze aandacht voor de praktijk van de uitvoering is niet alleen lokaal relevant. Ook landelijk wordt gekeken hoe beleid van een overheidsorganisatie wordt beleefd door iemand waar we mee in contact staan; een inwoner of ondernemer. De landelijke beweging Werk aan Uitvoering (WAU) ([bron](#)) benadrukt dat beleid:

- menselijk en begrijpelijk moet zijn,
- uitvoerbaar moet worden ontwikkeld mét de uitvoering,
- en voortdurend moet worden getoetst en verbeterd.

Daarnaast vraagt het Beleidskompas ([bron](#)) om het inwonersperspectief vanaf de start van beleidsontwikkeling te betrekken en dit systematisch te borgen tijdens uitvoering en evaluatie. De VNG heeft in dit kader de Lokale Effectentoets (LET) ([bron](#)) ontwikkeld.

Hoewel de raad regelmatig knelpunten in beleidsuitvoering aankaart via schriftelijke vragen (artikel 42 reglement van orde) of vragen aan het college, ontbreekt er een vastgesteld toetsingskader dat uitvoerbaarheid en inwonersperspectief systematisch borgt in de gehele beleidscyclus. Ook het reguliere 213a-onderzoek biedt onvoldoende mogelijkheid voor raad en college om grip te houden op beleidsuitvoering en effecten. Om de kwaliteit van besluitvorming en dienstverlening structureel te versterken, wil D66 Hilversum voorstellen doen voor verbetering. Dit kan door drie fundamenteën te verankeren in de Hilversumse beleidscyclus:

1. duidelijke en tijdige uitvoerbaarheidstoetsing,
2. vaste verbeter- en evaluatiemomenten,
3. het structureel borgen van het inwonersperspectief en de menselijke maat.

De commissie wordt gevraagd hierop te reflecteren.

Bespreekpunten:

1. Herkennen commissieleden het beeld zoals hierboven geschetst?
2. Vindt de commissie dat de raad hier een meer structurele controlerende rol in zou moeten nemen?
3. Als commissieleden dit (ten dele) herkennen, welke oplossingsrichtingen zijn dan passend? Te denken valt aan:
 - a) Toetsing voorafgaand van nieuw beleid (ex ante) op zaken als uitvoerbaarheid en regeldruk; dit kan onderdeel worden van raadsvoorstellen en (nieuwe) beleidsplannen.
 - b) Een invoeringstoets één jaar na inwerkingtreding van ieder beleidskader/verordening uit te voeren.
 - c) Een systematiek van (ex-post) beleidsevaluatie/beleidsdoorlichting, zoals ook gebruikelijk is op rijksniveau en tevens is toegepast in sommige gemeenten met een vaste evaluatie elke vijf jaar. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de Lokale Effectentoets (LET).
 - d) Het inwonersperspectief (menselijke maat, maatwerk, doenvermogen) mee te nemen in de hele beleidscyclus, inclusief het actief ophalen van signalen uit vergunningaanvragen, meldingen, KCC-contacten, wijkteams en sociaal domein.

- e) Een Hilversums recht van vergissen in te voeren, gebaseerd op het Amsterdamse voorstel 'Recht op herstel van een fout', waarbij inwoners bij het begaan van een (onbedoelde) eerste fout een herstelmogelijkheid krijgen en niet direct strenge gemeentelijke sancties ondergaan.
- f) Periodiek aan de raad te rapporteren over de opbrengsten van uitvoeringstoetsen, invoeringstoetsen, evaluaties en verbeteracties.

Vervolg

Afhankelijk van het gesprek in de commissie kan bekeken worden welke vervolgstappen wenselijk zijn.

Nadere toelichting

Gemeentelijk beleid wordt gemaakt met de beste bedoelingen en in de uitvoering wordt veelal geprobeerd oog te hebben voor de effecten. Toch blijkt met regelmaat dat met beleid niet altijd wordt bereikt wat wordt beoogd. Ook zien we dat de praktijk weerbarstiger is dan waar in beleidsplannen rekening mee werd gehouden. De voorbeelden kunnen zich voordoen op alle gemeentelijke beleidsdomeinen: zorg en welzijn, ruimtelijke ordening, milieu, duurzaamheid, openbare orde, veiligheid, wonen, mobiliteit, onderwijs, cultuur en sport.

De manier waarop beleid wordt gemaakt, uitgevoerd en na evaluatie wordt aangepast kent op basis van de geschetste verbeterprogramma's ruwweg drie grote risico's:

1. Onvoldoende structurele aandacht voor uitvoerbaarheid vóór besluitvorming.

Risico's, knelpunten en effecten voor inwoners worden vaak pas zichtbaar tijdens of na de invoering van beleid, omdat vooraf de uitvoerder van beleid (zoals de GAD, sociaal plein, de omgevingsdienst, etc) niet wordt meegenomen bij de ontwikkeling van het beleid.

2. Onvoldoende ingebouwde toetsmomenten na invoering en tijdens de looptijd van beleid.

Er is vaak geen uniforme werkwijze waarin:

- kort na invoering een invoeringstoets plaatsvindt, en
- gedurende de looptijd een vaste evaluatie verplicht is.

Daardoor ontstaat onvoldoende zicht op de werking van beleid, blijven knelpunten te lang liggen en bestaat het risico dat beleid, processen of regels verouderen zonder herijking.

3. Onvoldoende borging van het inwonersperspectief (menselijke maat en maatwerk).

Hoewel er bij de ontwikkeling van beleid vaak oog is voor het perspectief van inwoners en in veel gevallen intensieve participatieprocessen worden gevolgd, betekent dat niet automatisch dat in de beleidsuitvoering alles goed gaat. Vaak ontstaan onverwachte en ongewenste effecten voor inwoners en ondernemers.

Dat betekent dat:

- a) bij het ontwikkelen van beleid het inwonersperspectief (doenvermogen, begrijpelijkheid, drempels) niet altijd hetzelfde wordt meegenomen,
- b) signalen uit uitvoering en dienstverlening – zoals bij vergunningaanvragen, meldingen, hulpvragen of handhavingscontacten – onvoldoende structureel worden verzameld en benut voor verbetering,
- c) het recht van vergissen nog ontbreekt als instrument, terwijl dit essentieel is om inwoners een herstelmogelijkheid te geven en disproportionaliteit te voorkomen. Het vertrouwen in de inwoner moet meer voorop staan.